

La tesi de Julia Gallo recomana potenciar els serveis comunitaris que permetin a les persones més grans de 75 anys viure soles al seu domicili

L'estudi *Dependencia y entorno residencial y familiar de las personas mayores de 75 años que viven solas: Autopercepción y comportamiento*, defensat a la UIB, explora les estratègies d'adaptació i els factors que determinen la permanència al domicili de les persones més grans de 75 anys que viuen soles

Palma. Desembre de 2011

La tesi doctoral de Julia Gallo Estrada, defensada a la Universitat de les Illes Balears, explora les estratègies d'adaptació i els factors que determinen la permanència al domicili de les persones més grans de 75 anys que viuen soles. L'estudi *Dependencia y entorno residencial y familiar de las personas mayores de 75 años que viven solas: Autopercepción y comportamiento* parteix de la premissa que la majoria de persones més grans de 75 anys que viuen soles té alguna dificultat per satisfer les seves necessitats bàsiques i instrumentals a causa de la pèrdua d'autonomia. En aquest sentit, la tesi pretén caracteritzar les pràctiques socials vinculades a la forma residencial de les persones grans que viuen soles i la percepció que les famílies tenen d'aquest fenomen. La recerca s'ha centrat a explorar de quina manera interaccionen el gènere, el nivell d'autonomia, la xarxa sociofamiliar i el nivell educatiu de les persones grans en la seva decisió de romandre en solitud al domicili. La tesi doctoral de Julia Gallo ha estat dirigida pel doctor Alexandre Miquel Novajra, professor de l'àrea d'Antropologia del Departament de Filosofia i Treball Social de la UIB, i s'inscriu en el marc del projecte de recerca d'avaluació de tecnologies sanitàries de l'Institut de Salut Carlos III *Factores que modifican la dependencia en las personas mayores que viven solas* (PI09/90348).

L'autora de la tesi, Julia Gallo Estrada. Foto: UIB

Canvi social i envelliment

La recerca de Julia Gallo destaca el repte que suposa l'envelliment i els canvis en l'estructura familiar, a la vegada que posa de manifest l'escassa orientació professional en les cures familiars i qüestiona els motius pels quals es prefereix la soledat residencial. A més, la investigació destaca l'excessiva fragmentació existent en els recursos sociosanitaris i remarca el desconeixement existent sobre la percepció d'utilitat que les persones grans i la família en tenen. En aquesta línia, la investigadora ha evidenciat la necessitat de desterrar les cures geriàtriques enteses i practicades com a caritat i proposa diferenciar com a tasques diferents cuidar, donar suport i acompanyar. Finalment, recomana potenciar els serveis comunitaris que permetin a les persones grans romandre al seu domicili si ho desitgen i alliberar les famílies de l'obligació de tenir-ne cura.

La tesi de Julia Gallo recomana potenciar els serveis comunitaris que permetin a les persones més grans de 75 anys viure soles al seu domicili

La tesi doctoral de Julia Gallo parteix de la idea que la societat ha de reflexionar sobre les implicacions que es deriven de l'envelliment de la població per tal de poder adoptar un model social adaptat també a una població especialment gran. En aquest sentit, la investigadora destaca que encara que és bastant acceptada la idea que les persones grans prefereixen viure soles a fer-ho amb la seva família, el discurs de les persones grans transita entre l'exhibició de capacitats per complir el seu desig de viure soles a casa seva i la preocupació per la solitud a la qual les confinen els seus familiars, amics i la societat en general.

Per la seva banda, els familiars posen de manifest la dificultat existent per conciliar vida laboral i familiar. Respecte a les relacions entre familiars i persones grans, la tesi destaca el conflicte existent entre el que la família creu que pot i ha d'aportar i el que les persones grans desitgen i esperen d'ells. S'evidencia també una tendència a abandonar el model familista, característic de la família patriarcal, ja que aquesta generació de gent gran és la primera que viu aquest distanciament entre els membres de la família.

Menys exigències per mantenir llibertat

Les persones grans consideren la continuïtat residencial com la manera de preservar el seu estil de vida particular en el qual, d'altra banda, els resulta més fàcil superar determinats obstacles que sorgeixen i que amenacen la seva autonomia residencial. La no acceptació d'ajuda la interpreten els familiars com una estratègia per mantenir la llibertat. Així, les persones grans disminueixen les exigències en la seva vida diària per conservar l'autonomia residencial.

La decisió de viure al seu domicili pot estar influïda per sentiments com que en anar a viure amb la seva família pot convertir-se en una molèstia, que també a casa del seu familiar estarà moltes hores tot sol, que l'entorn és desconegut o que hi ha problemes d'espai. De la mateixa manera, els familiars reconeixen que en molts casos la convivència no resol ni la solitud ni la necessitat d'una persona contractada.

La recerca també posa de manifest que en alguns casos cuidar una persona gran porta implícit realitzar canvis (com ara adaptar l'habitatge). En aquest sentit, les famílies reconeixen que, en no compartir l'habitatge, es prenen decisions amb informació parcial i tenint poc en compte la persona gran, que és qui ha d'acceptar el canvi. En altres casos la decisió de la persona gran de viure sola immobilitza la família.

La primera etapa de la solitud residencial no triada presenta una gran dificultat a causa dels desajustaments que hi ha entre la percepció que tenen d'aquest fet la família i la persona gran. D'aquesta etapa també es destaca l'escassa orientació professional que empeny la família a pràctiques rígides pel sentit comú i l'autoaprenentatge

Diferències de gènere

La tesi assenyala que homes i dones grans estan d'acord en el fet que viure en solitud és més fàcil per a les dones. Aquesta opinió és compartida pels familiars que han participat a l'estudi, que, a més, consideren que les dones fan menys demanda de cures que els homes. Aquestes dades coincideixen amb les obtingudes en altres investigacions, si bé es destaca que en aquesta generació d'homes grans la dependència és cultural i no es relaciona amb l'estat de salut. La investigadora destaca que la implicació en la llar ha tingut, i encara té, relació amb el marcat repartiment de rols per gènere i generació.

La tesi de Julia Gallo recomana potenciar els serveis comunitaris que permetin a les persones més grans de 75 anys viure soles al seu domicili

De la mateixa manera, el gènere del cuidador no és aliè a la interpretació de la cura. Les dones tendeixen a intervenir en els problemes amb antelació. Els homes esperen i, si poden, deleguen.

Així, gènere, edat i vincle familiar configuren un sistema de jerarquies amb relació asimètrica de poder, de manera que entre la família de reproducció i la de pertinença s'estableixen relacions de força, especialment entre els fills que cuiden els seus pares grans. Segons l'estudi, els familiars reconeixen que els costa ostentar el poder necessari per realitzar les cures dels seus pares grans.

Encara que el suport de la xarxa sociofamiliar és determinant per a la permanència al domicili de les persones grans que viuen soles, la tesi de Julio Gallo ha evidenciat dues concepcions diferents sobre aquesta xarxa i les seves obligacions, tant entre la gent gran com entre els familiars: una concepció tradicional en la qual la representació del possible cuidador està associada principalment a les dones de la família, i una concepció de xarxa social més actual en la qual la família no és l'única proveïdora de cures. La recerca posa de manifest que els familiars dones i amb nivell d'estudis alt s'identifiquen poc amb el rol de cuidadores, i supervisen però no realitzen l'ajuda.

El paper de l'Estat

D'aquesta manera, enfront de la cura es destaca la necessitat d'una intervenció pública en àrees que tradicionalment han estat exclusives de la família. La recerca assenyala que tant els familiars com les persones grans perceben que l'atenció per part de l'equip de salut és fragmentada i no identifiquen l'agent proveïdor de les cures.

Les famílies reconeixen les millores que suposa la cartera de serveis associada al desplegament de la Llei de la dependència, però es mostren crítics amb els recursos existents i amb la burocràcia per sol·licitar-los. Aquest fet, unit a la lenta concessió de les ajudes, explica l'escàs interès de les persones grans en els recursos dirigits a millorar la seva vida diària.

El treball destaca la importància que les polítiques socials tinguin en compte les famílies que, amb independència de nivell educatiu i sexe, prefereixen un model en el qual l'Estat tingui el paper principal de la provisió de benestar, sense descartar per això el seu protagonisme en les cures. La recerca de Julia Gallo també posa de manifest la necessitat de bandejar les cures geriàtriques com a caritat i diferenciar tant en la llar com en les institucions les activitats de cuidar, donar suport i acompanyar. Finalment, la tesi destaca que la permanència al domicili és més possible quan els fabricants dels productes que usa la persona gran en la seva vida diària tenen en compte que el seu client pot ser vell. Els detalls petits d'aquests productes d'ús diari són percebuts com a grans si eviten o no molèsties i frustració en les persones grans que els empren.

Universitat de les
Illes Balears

Divulgació de la recerca
Desembre de 2011

La tesi de Julia Gallo recomana potenciar els serveis comunitaris que permetin a les persones més grans de 75 anys viure soles al seu domicili

Referència de la tesi

Títol: Dependencia y entorno residencial y familiar de las personas mayores de 75 años que viven solas: Autopercepción y comportamiento

Autor: Julia Gallo Estrada

Àrea de coneixement: Antropologia

Departament: Filosofia i Treball Social

Director: Alexandre Miquel Novajra

Qualificació: excel·lent cum laude

Membres del tribunal

President

Dr. José Carlos Millán Calenti
Departament de Medicina
Universitat de la Corunya

Vocals

Dr. Jose Javier Soldevilla Agreda
Departament d'Infermeria
Universitat de La Rioja

Secretària

Dra. Margalida Miró Bonet
Departament d'Infermeria i Fisioteràpia
Universitat de les Illes Balears

Dra. Pilar Torres Egea
Departament d'Infermeria Fonamental i Medicoquirúrgica
Universitat de Barcelona

Dra. Carmen Touza Garma
Departament de Pedagogia i Didàctiques Específiques
Universitat de les Illes Balears